

Täysistunto

Keskiviikko 14.9.2022 klo 14.00—21.26

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Haatainen.

Keskustelu

18.21 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen laiksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta. Hankintalakiin sekä erityisalojen hankintalakiin tehtävät muutokset liittyvät pääosin pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelmassa olevien hankintalakiin liittyvien kirjausten toteuttamiseen.

Lisäksi huomioidaan Euroopan unionin hankintojen ilmoittamista koskevat muutokset, parannetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston toteuttamaa hankintojen valvontaa sekä tehdään eräitä muita teknisiä korjauksia.

Muutoksella edistetään hallitusohjelman mukaisesti vastuullisuuden toteuttamista julkisissa hankinnoissa. Hankintayksiköitä kannustetaan huomioimaan entistä paremmin ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys julkisia hankintoja tehdessään. Lisäksi hankintojen laadun toteutuminen tulee läpinäkyvämmäksi, kun hankintayksiköille tulee perusteluvollisuus siitä, miten se on laadun kulloisessakin hankinnassa huomioon otettu.

Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin lisätään eräät ympäristörikokset tarjoajien pakollisiksi poissulkemisperusteiksi. Lisäksi selkeytetään hankintayksiköiden tiedonsaantioikeuksia alihankkijoiden poissulkemisesta silloin, kun näihin voidaan soveltaa pakollisia poissulkemisperusteita.

Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin esitettävillä muutoksilla edistetään myös hankintojen kaksikielisyyttä ja huomioidaan Euroopan unionin lainsäädännön hankintojen ilmoittamista koskevat muutokset. Jälkimmäisen toteuttamiseksi annetaan valtiovarainministeriölle valtuus säätää tarkemmin eräistä hankintamenettelyyn liittyvistä seikoista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2023.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elo.

18.23 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Haataiselle esittelystä. Julkisten hankintojen vuosittainen arvo on Suomessa yli 47 miljardia euroa, ja tuossa summassa piilee valtava potentiaali toteuttaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisia, kestäviä hankintoja ja ratkaisuja. Tätä potentiaalia ei ole yrityksistä huolimatta saatu parhaalla tavalla hyödynnettyä, ja siksi on perusteltua, että sitä nyt näin lainsäädännölläkin vauhditetaan ja ohjataan.

On tärkeää, että ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyysnäkökulman lisäksi myös tämän laadun merkitys nousee tässä vahvasti ja sitä korostetaan valintaperusteena.

Hallituksen esityksessä todetaan ympäristövaikutusten osalta, että vaikutusten merkittävyys riippuu ensi sijassa siitä, miten paljon hankintayksiköt painottavat ympäristönäkökulmia omissa hankintapäätöksissään, ja onkin tärkeää, että me satsataan nyt edelleen hankintaosaamiseen kaikissa julkisissa hankintaorganisaatioissa, jotta niin nämä laadulliset kuin sitten kestävyyskriteerit otetaan laajasti myös käyttöön.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

18.24 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Hankintalaki on jo nyt varsin monimutkainen ja teettää melko paljon töitä. Tavoite siinä on todella hyvä, mutta ehtoja, joita pitää hankinnassa täyttää, jotta se olisi laillinen, on valtavasti. Muistelen — en ihan varma ole, onko muistini enää oikea — että kun talousvaliokunnassa runsas kymmenen vuotta sitten tätä hankintalakia käsiteltiin, niin Kuntaliiton edustaja, asiantuntija, sanoi, että siellä olisi laissa 250 kohtaa, joiden perusteella voi hankintaa moittia ja viedä oikeuteen. Jos näin paljon on, niin voimme vain kuvitella, kuinka paljon tulee oikeudenkäyntejä, ja ne ovat aina hankalia ja kalliita sekä hankkijoille että toimittajille.

Tässä esityksessä näyttää olevan uusia ehtoja. Ne ovat osin perusteltuja, mutta osin kyllä sellaisia, että niitä kannattaa miettiä. Toki osa on jälleen kerran EU:n sanelemia meille, koska meidän päätösvaltamme tällaisissa markkinatalouden perusasioihin kuuluvissa kohdissa on vahvasti rajoitettu eli olemme EU:n orjia siinä, että noudatamme julkisissa hankinnoissa markkinaehtoisuutta. Siinä on todellakin hyviä ja huonoja puolia. Tältä osin on valiokunnan syytä kyllä tarkkaan käydä läpi, mitkä on pakko ottaa mukaan lakiin ja miten sitten varmistetaan se, etteivät byrokratia ja valitukset ja sitä kautta ongelmat kasaudu ja entisestään lisäänty.

Erityisesti kiinnitän huomiota tuohon ympäristörikoksista tuomion saaneiden tarjoajien poissulkemiseen. Miksi vain ympäristörikokset on otettu huomioon? Onko talousrikos esimerkiksi vastaavassa asemassa? Ja toisaalta, onko pakko nyt jo ottaa huomioon se, mistä on rangaistus saatu ja rangaistus kärsitty, ja sitten sulkea pois tarjouskilpailusta — tätä kannattaa ehkä miettiä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.